

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LXXI. Venditor privatim sciens rem brevi minùs valituram, ob
superventur am mercium & mercatorum copiam, non tenetur hoc emptori
manifestare, nec aliquid de pretio nunc currenti diminuere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

materiam auri & argenti, videndum, an dominium istud transfulerit in emptorem, & an iustum illius acceperit pretium? Primum non satis probat Tamburinus: quia parum credibile est, nobilem illum habuisse intentionem vas illud in prospectu positum vendendi, qualecumque, & ex quacumque materia foret conflatum; imò prius credibile est vendere voluisse illud vas, quod putabat esse ex ære communi; errorem proinde in substantia dedisse causam illi contractui, quemadmodum si gemmam veram pro adulterina vendidisset, putans adulterinam.

775 Secundum verum esset, si pro tempore, quo vas illud venditum fuit, adhibiti fuissent in arte periti, qui post factam diligentem inquisitionem (qualis in simili casu potest & debet fieri) deprehendere non potuissent nisi commune metallum. Verum omninò credibile est, de ea inquisitione nec venditorem, nec emptorem cogitasse; eò quòd tunc insolitum esset, tam rudis, & grandis formæ vasâ confici ex alio, quàm communi metallo. Quo dato, verum esse non potest, quòd vas illud emerit secundum æstimationem, quam (factâ debitâ inquisitione) tunc habebat; verum proinde esse non potest, quòd iustum dederit illius pretium. Vel ergo debet vas illud, seu materiam restituere, si fieri possit, & dominus velit, ob contractûs nullitatem; vel (si hoc vel non possit, vel dominus non velit) pretii defectum compensare, prout in casu quo emisisset gemmam veram pro adulterina, aurum pro auricalco, argentum pro flanno.

776 Obijcies 3°. frequenter contingit, venditorem ipsum, merces emendo, fuisse deceptum: ergo saltem tunc defectum earum reticere potest, ut se indemnem seruet.

Nego consequentiam: quia deceptus non potest decipere, ut suâ consulat indemnitati; neque enim ab eo indemnizari debet, à quo deceptus non fuit, nec damni causam accepit.

777 Obijcies 4°. si venditor teneretur rei suæ vitia aperire, teneretur ad id unde venditio ipsius impediretur. Hoc autem absurdum esse Tullius dicit lib. 3. offic. hisce verbis: *Quid tam absurdum est, quam si domini iustis vitia prædicet præco: domum pestilentem vendo?*

Respondeo cum S. Thoma q. 77. a. 3. ad 2. venditorem regulariter non teneri ad id, unde venditio rei suæ impediretur in universum, sic ut omnes passim emptores ab emendo terrentur; & idèd non oportet (inquit) quòd aliquis per præconem vitium rei vendenda præannuntiet. Quia si taliter prædicaret vitium, exterrerentur emptores ab emendo, dum ignorarent alias condiciones rei, secundum quas est bona & utilis; sed singulariter est dicendum vitium rei ei qui ad emendum accedit, qui potest simul omnes condiciones ad invicem comparare, bonas & malas. Nihil enim prohibet rem, in aliquo vitiosam, in multis aliis utilem esse.

Obijcies 5°. dum venditor emptorem ad emendum non cogit, videtur ipsius iudicio rem venalem exponere: sibi ergo imputare debet emptor, si suo in iudicio decipiat, absque diligenti inquisitione emendo.

Respondeo cum eodem S. Doctore ibidem ad 1. quòd iudicium non potest fieri, nisi de re manifesta: unusquisque enim iudicat secundum quod cognoscit, ut dicitur in 1. Ethic. Unde si vitia rei, que vendenda proponitur, sint occulta, nisi per venditorem manifestentur, non sufficienter committitur emptori (plerùmque in iustis imperito) iudicium: secus autem esset, si essent vitia manifesta.

Obijcies 6°. ergo mercator, sciens proximè diminuendum mercis suæ pretium, tenetur id emptori manifestare; nec jam potest eam pretio currenti vendere. Nego consequentiam: quia aliud est de futura pretii diminutione, aliud de præsentis vitio. Nam (ut rursus sanctus Doctor ait ibidem ad 4.) vitium rei præsens facit rem in præsentis esse minoris valoris. Sed (in casu obijecto) in futurum res expectatur esse minoris valoris, per superventum negotiatorum, qui ab ementibus ignorantur. Unde venditor, qui vendit rem secundum pretium quod invenit, non videtur contra iustitiam facere, si quòd futurum est non exponat. Ad cuius uberiorem manifestationem sit

CAPUT LXXI.

Venditor privatim sciens rem brevi minis valituram, ob superventuram mercium & mercatorum copiam, non tenetur hoc emptori manifestare, nec aliquid de pretio nunc currenti diminueret.

Ita sanctus Thomas proximè laudatus, 780 Sylvester, Cajetanus, Toletus, & alii communiter. 1°. quia res iustè tanti emittitur nunc, quanti valet nunc: sicut enim iustum pretium legale est illud quod taxatum est à lege præsentis, & tandiù durat, quamdiù durat lex taxans illud; sic iustum pretium vulgare est illud quod taxatum est à communi æstimatione præsentis, & tandiù durat, quamdiù durat communis æstimatio ista. Sicut etiam lex posterior, augens vel minuens pretium, non derogat priori, antequam sit; ita nec communis æstimatio posterior, &c.

2°. Joseph Genes. 41. pretio currenti iustè emit frumenta Ægypti, quorum pretium sciebat (ob fertilitatem superventuram) brevi augendum: ergo iustè etiam pretio currenti venditur frumentum, cuius pretium scitur (ob copiam superventuram) brevi minuendum.

3°. privata scientia emptoris, vel venditoris, non immutat communem æstimationem hodiernam, à qua sumitur hodiernum pretium. Aliàs varia sequerentur absurda, nimirum quòd mercator intendens brevi venalem exponere ingentem tritici copiam,

hodie triticum suum communi non posset vendere pretio. Quod etiam mercator, qui, ex ignorantia futuræ copię, hodie merces communi pretio vendidisset, teneretur excessum inde lucratum restituere, saltem si fuisset inde factus ditior. Et alia hujusmodi sequerentur, quæ communi sensu hominum reputantur absurda.

783 Objiciunt nihilominus Medina, & alii, 1.º qui occultè scit debitorem suum non esse solvendo, non potest debitum istud hodie communi vendere pretio: ergo similiter, &c.

Nego consequentiam: quia in casu antecedenti debitum de præsentis moraliter est vitiatum, sive de præsentis minoris, vel nullius est valoris; in casu verò consequentis res de præsentis non est minoris valoris, sed solum futura est talis.

784 Objiciunt 2.º. res brevi corrumpenda, hodie communi æstimatione minis valet, quam alia. Similiter ergo res brevi minis valitura, hodie minis valet, &c.

Nego iterum consequentiam. 1.º quia ne antecedens quidem est verum, si res de præsentis nullum habeat vitium latens, propter quod sit brevi corrumpenda. Nam si equus meus hodie valeat peroptimè, cur non possim hodie pro valente vendere? Cur debeo vendere hodie ut defectuosum, qui nullum hodie habet defectum, licet, Deo revelante, sciam postea habiturum? 2.º. causa diminutionis pretii, si non sit præsens, sed futura, in præsentis nihil operatur, nihilque immutat de præsentis pretio, sed relinquit in præsentis omnia ut sunt. 3.º. aliàs bonum esset mirabile istud ratiocinium: res brevi minis valebit: ergo jam minis valet. Non est autem bonum: quemadmodum enim non sequitur: *res brevi magis valebit: ergo jam magis valet*; ita similiter, &c. Sint enim duæ leges brevi promulgandæ, una augens, altera minuens monetæ valorem, posterior non derogat priori antequam sit; nec vitrum brevi vendendum pretio gemmæ, in præsentis potest eo pretio vendi.

785 Objiciunt 3.º. si communiter notum esset, rem brevi minis valituram, hodie communi sensu non tanti æstimeretur. Quod autem circumstantia ista ignoretur, vendentem non excusat: quia communis æstimatio præsens non est prudens: cum ex errore & ignorantia procedat.

Respondeo 1.º. licet communiter notum esset, brevi publicandam legem minuentem monetæ valorem, non ideo moneta communi sensu hodie minis valeret. 2.º. sicut pro valore monetæ attendenda est lex hodie vigens, non futura; sic pro valore frumenti vigens attendenda est communis æstimatio præsens, non futura. 3.º. communis æstimatio præsens non ideo est imprudens, aut erronea, quod procedat ex ignorantia copię superventuræ: quia, ut prudens sit, sufficit quod facta sit ex certa, & vera cognitione

Tom. II.

circumstantiarum præsentium, quæ communiter sciri possunt, tamen facta non sit ex cognitione futurorum eventuum, qui communiter sciri non possunt; prout communiter sciri non potest futura copia; ex mercatorum extraneorum superventu.

Objiciunt 4.º. si emptores scirent rem brevi minis valituram, hodie non emerent pretio currenti.

Quid inde? si dominus fundi sciret thesaurum in fundo suo absconditum, fundum illum non venderet pretio currenti; dum tamen, thesaurum ignorans, fundum communi pretio vendit voluntariè, prudenter & justè vendit, sicut & emptor justè & prudenter emit. Et sicut emptores justè monetam expendunt secundum valorem præsentem, licet sciant eum brevi minuendum; ita rem justè emunt secundum valorem præsentem, licet sciant, &c.

Objiciunt 5.º. ex assertione sequeretur 1.º. licitum esse pretio currenti vendere domum, quæ scitur intra paucos dies ab hoste diruenda. 2.º. eum qui scit Curiam ex hoc loco brevi discessuram, posse domum suam, inibi existentem, eodem locare pretio, ac si sciret ibi permansturam. 3.º. Senatores, scientes brevi promulgandam legem, quæ minuetur valor monetæ, vel mercium, posse modo merces currenti vendere pretio, monetamque, uti nunc currit, expendere. At ista sunt absurda.

Respondeo negando minorem: quamvis aliqui secus sentiant de locatione domus in dicta circumstantia: eò quod per locationem non concedatur præsens habitatio, sed futura, cujus valor à futuris pendet eventibus. Verum licet per eam fortasse præsens non concedatur habitatio, sed futura, saltem conceditur jus præsens ad domum illam inhabitandam; quod jus de præsentis tanti, non minoris, æstimatur & valet.

Leffius etiam, Molina, & Salas non admittunt sequelam de Senatoribus. At verò æquum non est Senatores deterioris esse conditionis, quam reliquos: cum nec naturali, nec positivo jure prohibeantur in commodum suum uti scientiæ futuræ legis, nec procurare commoda civium, nisi juxta leges, & consuetudines vigentes. Et ideo currenti pretio videntur vendere posse, non obstante scientiæ brevi promulgandæ legis diminuentis pretium. Quod enim id cedat in damnum emptorum, per accidens est: utpote non proveniens ex venditione quam faciunt, sed ex lege superventura. Ita Covarruyas, Corduba, Turrianus, Cardinalis Lugo, Castro-Palao disp. 5. p. 15. n. 6. Non licet tamen ipsis ex industria differre promulgationem legis, nec futuram promulgationem amicis præ aliis revelare: quia hoc iniquum foret, & contra officii debitum, quo tenentur servare secretum, ne unus præ alio gravetur. Ita Doctores communiter,

Kkk 3

789. Objicies 6°. videtur saltem contra charitatem pretio currenti vendere res brevissimi valituras. Quia charitas vetat, ne quis cum aliorum jactura lucrum quaerat.

887. Respondeo negando antecedens: quia charitas non vetat, ne quis utatur jure quod habet ad consulendum sibi, & filiis suis secundum leges, & justam rerum aestimationem, tamen inde per accidens damnum aliquod aliis eveniat, dummodò tale non sit per quod proximus in necessitatem redigatur. Si enim inde depauperandus foret, vel in necessitatem gravem conjiciendus, sicut charitas juberet ipsi succurrere, etiam cum aliqua bonorum tuorum jactura; sic vetaret ne in illum proximum conjiceret, ipsumque redderes inopem, ut te faceres divitem, ut bene Wiggers, & alii viri doctissimi sentiunt.

CAPUT LXXII.

Licitia est venditio cum pacto retrovenditionis, servatis certis conditionibus.

790. Patet 1°. ex Levit. ubi dicitur: *Cum ista regio possessionis vestrae sub redemptionis conditione venietur.* 2°. ex venditione censuum redimibilium; approbata à Martino V. & Pio V. 3°. ex eo quòd in tali contractu servari possit aequalitas, & de facto servetur, dummodò serventur conditiones sequentes.

791. Prima, ut nihil fiat in pallium usurarum, animo scilicet mutuandi potius quàm vendendi. Aliàs foret usura palliata.

792. Secunda, ut pretii diminutione, vel auetione (prout in favorem emptoris, vel venditoris, retrovenditionis onus impositum fuerit) onus istud compensetur, atque hoc pacto aequalitas servetur pretii cum merce, habità gravaminis ratione. Merx enim cum tali pacto minoris valet: cum onus istud pretium ipsius minuat: eò quòd mercem non constituat in dominio tam pleno emptoris, aut venditoris, quàm constitueret absque illo pacto.

793. Ex quo patet, quòd dum emptor in sui favorem onus illud imponit, eam infimo non possit emere pretio; nec venditor, in sui favorem imponens, vendere summo: quòd verò minoris res valeat ratione talis oneris, determinandum prudentis arbitrio, pensatis circumstantiis, maximè termino retrovenditioni vel redemptioni praefixo.

794. Tertia conditio est, ut non addatur pactum, quòd res postea pluris retrovendatur, cum possit minoris valere; neque quòd retrovendatur minoris, cum possit valere pluris.

795. An ergo fieri potest cum pacto ut retrovendatur eodem quo vendita est pretio? Affirmat Lessius l. 2. c. 21. dub. 14. Sed hoc non caret difficultate, quia res quae retrovenditur absque onere, plus valet quàm

res quae vendita fuit cum onere supradicto.

796. Responder Lessius rem, quae per novum contractum absolute retrovenditur absque onere, plus valere, quàm primò venditam sub retrovenditionis onere; secus rem quae retrovenditur per distractum, id est per prioris contractus dissolutionem, absque novi contractus celebratione. Quidni enim hoc pacto utraque pars in pristinum statum restitui queat, ita ut eadem re ad venditionem redeunte, idem quoque pretium ad emptorem redeat? Quidni etiam vendere liceat cum pacto, ut venditor retineat potestatem contractum post aliquot sumptus dissolvendi?

797. Audio; sed quàm proclivis ad usuram, venditionis nomine palliatam, est hujusmodi venditio! quàm periculosa proinde in praxi! Et ut ad usuram non esset proclivis, alia difficultas occurrit, quòd justum non videatur, quòd, mutatis rerum circumstantiis, in pristinum uterque redeat statum, dum scilicet longè aliud est justum rei pretium retrovenditionis tempore, quàm fuit tempore venditionis. Non videtur ergo justum pactum, quòd res quae jam venditur, retrovendatur eodem pretio, dum vel moraliter certò, vel verisimilius valebit longè pluris. Tutius est ergo quòd res retrovendatur pretio currenti tempore retrovenditionis.

798. Speciale tamen est in retractu, gallicè *retrait*, quòd res immobilis vendita, eodem pretio possit à consanguineis venditoris infra tempus à lege definitum recuperari. Introductus eodem tempore est omnium ferè nationum moribus, Principumque & Legum auctoritate retractus, justà sanguinis, & familiae conservandae ratione; hac quidem apud nos lege, ut intentaretur infra annum à die adhaerentiae in voluntariis, vel à decreto Judicis in judiciariis venditionibus, & infra tres proclamationes publicas, nisi forte retrahens legitime abesset è patria. Videri possunt hac de re Zypæus in notitia Juris Belgici, de jure retractus, & Christinaeus ad Bugnion. l. 1. c. 157.

CAPUT LXXIII.

Iusta & licita est emptio & venditio census realis, sive novi, sive antiqui, sive pecuniarii, sive fructuarii, sive temporalis, sive perpetui, servatis servandis.

799. Solemnis olim hac de re disceptatio fuit inter Henricum Gandavensem, & Godofridum de Fontibus; Henrico nimirum contendente illicitam esse emptionem redditus pecuniarii, saltem novi, sive perpetui, sive temporalis, seu vitalitii. Siquidem omnes hujusmodi emptiones censebat usurarias, eò majori usurà, quòd emptor census perpetui constituebat se in statu exercendi usuras in perpetuum, id est in finem usque mundi. At